

FIATAL BARLANGKUTATÓK FELFEDEZTÉK EURÓPA LEGNAGYOBB FÖLDALATTI VÍZESÉSÉT

A magyar barlangkutatás újabb eredményekkel gyarapodott. Tavaly nyáron néhány lelkes fiatalból álló kutatócsoport, **Jakucs László** irányításával felfedezte Bükk hegység akkor leghosszabb barlangját, a **Pénzpataki barlangot**.

Az új barlang bejárata a Bükk-fennsík déli lábánál, Répáshuta község közelében nyílik. A patak, melyről a nevét is kapta, a fennsík peremén ered, és nem egészen egy kilométernyi felszíni út után egy szakadékdolinitában eltűnik.

Jakucs László bükkji kutatásai során eljutott a **dolina** alján lévő víznyelőhöz. A morfológiai megfigyelések, a patak viszonylag nagy vízhozama, a kvarckavics tartalmú hordalék, és a sziklák közötti repedésekből kiáramló hideg levegő bizonyossá tették, hogy a víznyelőt kibontva, be lehetne jutni Pénzpatak barlangrendszerébe.

Június utolsó vasárnapján, munkatársai segítségével kibontotta a víznyelőt, és sikerült a szakadékdolina omladékai között, dacolva a fejükre zuhogó vízzel, néhány métert előrehatolni. A továbbjutásban egy rendkívül szűk repedés akadályozta meg őket, amely alakjáról a **»Háromszög«** nevet kapta. Ezen már nem sikerült keresztüljutniuk.

Harc a Háromszöggel

Július 6-án megérkezett Pénzpatakra sebtében összehozott kutatógárdánk. Legelső felada-

tunk volt a víznyelőbe bezúduló vizet 1,25 kg fluoresceinnel megfesteni. (Ez a festékmennyiség kb. 50 millió liter vizet képes zöldre színezni.) Ezután állandó kerékpáros-felügyelet vigyázta a latoruti és kácsi karsztforrásokat, hogy hol fog kibukkani a színes víz.

Közben a patakot elgátoltuk, hogy a nyelőt a leszállások idejére víztelenítsük. A tíznapos kemény munkával megépített három gát esetenként kb. 48 óráig volt képes a vizet távoltartani a nyelőtől.

Még a gátak építése közben megkezdődött a nyelőben a feltáró munkát. Legnehezebb feladat a **»Háromszög«** kivésése volt. A szűk hasadékban csak oldaltfekve dolgozhattunk. Közben a patakviz állandóan a nyakunkba zuhogva ömlött az ismeretlen alvilágba. Kétnapi kemény munkával, állandó életveszedelemben sem tudtuk a repedést járhatóvá tenni.

Július 14-én sikerült egy rövidnyelű 5 kg-os kalapácsot szerezni. **Holly Sándor** vállalkozott arra, hogy egyedül lemegy és ezzel a szerszámmal áttöri a **»Háromszöget«**. Alig egy óra múlva örömmel és izgatottan újságolta, hogy **megvan a barlang!** Kitágítva a **»Háromszöget«** sikerült átjutnia az akadályon, sőt az omladék között bújálva elérte a szálkőzetet is. Itt a patak egy mély kúrtóba zuhogott alá. Ebbe a kúrtóba kötél hiányában már nem tudott lemászni.

Az első komoly kutatótúrára

július 18-án került sor. A túra résztvevői: **Jakucs László**, **Kincses Júlia**, **Holly Sándor**, **Weress Kálmán** és **Holly Ferenc** voltak. 12 méter hosszú kötélhágcsót és két darabban 60 méter kötelet vittünk magunkkal. Az omladék szűk résein csak nagy nehézségek árán sikerült a felszerelést átszállítani. Maga a tulajdonképpeni barlang ezzel a széles, zsombolszerű 12 méter mély kúrtóval kezdődik. A kötélhágcsó segítségével ereszkedtünk le a kúrtó aljára. Innen szűk zezugos, állandóan lefelé tartó járat indult. Az utat kisebb, 2-3 méteres vízések szakították meg, melyek alján kis tavacska terült el. Néhány száz méteres előrehaladás után újabb kb. 8 m. mély kúrtóhoz értünk. Ennek alján a továbbvezető utat víz

ész és fentmaradt társaink kiáltásai egyaránt azt tanácsolták: forduljunk vissza. Azonban a kutatás lázában felkiáltottunk nekik, hogy eresszék le a másik kötelet is. Gyűrűbe hurkolva csúsztatták le kötelünkön hozánk. A két kötel összecsomózása után folytattuk a lemászást. A második kötel vékonyabb volt, mint az első, ezért jóval nehezebben ment rajta az ereszkedés.

Már-már a második kötel végére értünk, mikor végre megpillantottuk a szakadék alját. A hátralévő 5-6 métert sziklamászással győztük le és nem sokára ott álltunk a szakadék biztonságos nyújtó, sziklatörmelékekkel fedett alján. Ennek a hatalmas szakadéknak a mélysége 64 méter! A Pénzpatak vize évezredek óta itt zúdul a mélybe: ezen a **»Falon«** ömlik Európa legnagyobb földalatti vízése.

Innen még kb. 50 métert haladhattunk egy alagútszerű, helyenként erősen összenyúló járaton. (Az egyik rendkívül szűk helyet **»Nyúzdának«** neveztük el.) A továbbhaladást mély víz akadályozta. A barlang mennyezete is a víz alá hajolt. Vissza kellett tehát fordulnunk.

Ezen a ponton egész nyáron sem sikerült továbbjutni, így az augusztus hónap a mellékjáratok kutatásával telt el. Szerencsés kimeneteli baleset is történt a barlangban. **Kincses Júlia** a felső kötélhágcsós kúrtóban megcsúszott és lezuhant. Komolyabb baja szerencsére nem történt, úgyhogy két hét múlva gyógyultan hagyta el a miskolci kórházat.

Hová tűnt a színes víz?

Külön problémát okozott, hol bukkan elő a nyelől bezúduló víz. A nyár elején megfestett víz megjelenését ugyan sem a kácsi, sem a latoruti forrásokban nem észleltük.

Azóta kiderült, hogy a vidék földtani felépítése miatt nem is várható, hogy a festett víz ezekben a forrásokban jöjjön felszínre. Ezért a további kutatásoknál az egyik legfontosabb teendő a víz újbóli megfestése és a Hór völgye-Gyertyános völgy vonalán előbukkanó források megfigyelése lesz.

Állandóan fejlődő nehéziparunk a borsodi medencében egyre több ipari vizet kíván. Tehát a Bükk hegység e részén végzett karsztbarlangkutatásnak — tudományos jelentősége mellett — nemzetgazdasági jelentősége is van.

Nem szabad megfeledkeznünk a barlang idegenforgalmi értékéről sem. A barlang ezzel a hatalmas vízessel az egész világon páratlan a maga nemében! Ha a kutatást megfelelő felszereléssel folytathatjuk, akkor azon a helyen, ahol a barlang majd legjobban megközelíti a felszínt, egy rövid, mesterséges táróval biztosítani lehetne a barlang kényelmes megtekintését és a 64 méter magasból lezuhanó, reflektorok fényében csillogó vízfátyol rengeteg látogatót vonzana.

Az idei nyár folyamán végzendő kutatásaink eredményeiről augusztus végén ismét beszámolunk olvasóinknak.

Holly Ferenc

Kutatóútján 60 méteres mélységben: Weress Kálmán karbidlámpával átküszik egy résen

zárta el. Több órai munkával lecsapoltuk a szifont és átjutottunk az akadályon.

A 64 méteres szakadék alján

Még egy szűk hasadék leküzdése után eljutottunk egy terembe, amelyből hatalmas, feneketlennek látszó hasadék szakadt a mélybe. A patakviz útja!

Hozzákezdünk a leereszkedéshez. Biztosítókötelet nem használhattunk, mert ehhez nem volt elég kötelünk. Elsőnek **Holly Sándor** indult lefelé. Addig ereszkedett, míg egy olyan kis üreget talált a falban, ahová beállhatott. Ott várta be a többieket. 6-7 méteres közökben másztunk le és vártuk be egymást. Így egymást segítve és váltogatva haladtunk hárman óvatosan lefelé. A tizedik méternél a hasadék szélesedni kezdett.

Impozáns látvány tárult elénk. A komor, sötétszürke sziklafalak szétnyílván, majdnem függőlegesen folytatódott lefelé. Az állandóan záporozó vízcseppek miatt pislákoló karbidlámpáink az alvilági sötétséget csak pár méteres körzetben tudták kissé szétoszlatni. (A gátak ugyan zárva voltak, de csekély mértékű vízfolyás a barlangban ilyenkor is van.) Mikor leértünk a 35 méteres kötel végére, nyoma sem volt még a szakadék aljának, sőt még a hatalmas hasadék alakja sem változott; továbbra is ugyanolyan meredeken tartott lefelé a mélybe. A józan

Hágcsóval a **»Nagy Falon«** (**Holly Sándor**)

